

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Sebast. Izquierdo Alcarazensis Soc. Iesv, svpremis
Inquisitionis Senatvs Censoris, Et Olim Complvti SS.
Theologiæ Professoris. Pharvs Scientiarvm**

Izquierdo, Sebastián

Lugduni, 1659

Dispvt. XXVIII. De Locatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95620)

verificentur. Tercium, quod in definitione neque redundet aliquid superfluum, neque deficiat quid necessarium. Quæ omnia ex dictis *quæstione precedente* satis sunt nota: sicut & alia quædam, quæ adiungunt Logici; in quibus distinctius exponendis opus non est morari.

15 Suppono secundò, definitiones eximie ad humanas scientias conferre: tum quia sunt explanationes, declarationesve terminorum, atque adeo obiectorum earum, & nequit non conferre plurimum ad sciendum explicatio, declaratio, seu perfectio obiectorum scibilium, ut satis ex se apparet: tum quia principia suppeditant vsque adeo scientiis necessaria, ut sine illis scientiæ constare non possint. Talia enim sunt propositiones per se notæ, prædicantes definitiones de definitis, atque ita stabilientes statuentesque quasi in aperto huc in propatulo naturas, essentialive obiectorum scibilium: ut inde passiones earundem scientiæ velut ex fontibus possint haurire. Cum quo stat innumeras, imò infinitas insuper definitiones posse dari, quæ non constituent principia scientiarum, sed conclusiones: quia non continent obiecta perse de definitis noscibilia, sed tantum per aliud. Nihil enim vetat explicari, atque adeo definiti quamvis essentialiter per passiones tum communes, tum proprias sui; quæ tamen de se non ex terminis, sed medio discursu dumtaxat sunt iudicabiles, ut est notissimum.

16 Iam verò regulas præscribere ad quærendas, & inveniendas definitiones ex dictis in *precedentibus* promptissimum est. Si enim definitiones ex earum genere sunt, quæ dantur per partes intrinsecas definiti seu physicas, seu metaphysicas, eadem regulæ datæ *disputatione vigesima sexta, quæstione secunda*, pro inveniendis divisionibus totorum in suas partes, aut physicas, aut metaphysicas, pro huiusmodi quoque definitionibus talium totorum inveniendis regulæ sunt, ut constet. Si verò definitiones sunt ex earum genere, quæ dantur per connotata extrinseca, atque adeo per proprietates, aut etiam passiones communes essentialium definitibilium: regulæ utriusque docentes quomodo quarumvis essentialium proprietates, passionisque communes quærendæ, & inveniendæ sint; consequenter erunt docentes quomodo definitiones earundem essentialium quærendæ sint, & inveniendæ. Istæ autem regulæ combinationum, atque comparisonum sunt, de quibus *disp. 29. iuxta dicenda ibidem*.

DISPUTATIO XXVIII.

De Locatione.

OST aggregatam, dispositamque, & elaboratam, aut etiam perpolitam materiam fabricæ construendæ; sequitur ut admoueat, in Locisque idoneis reponatur, quod eam habeat ad manum Artifex propriam in ipsa constructione fabricæ commodius, & promptius exequendâ. Ita post aggregatam materiam scientiarum per observationem, quasi dispositamque, elaboratam, & perpolitam per compositionem, divisionem, & definitionem; sequitur, ut ad *Pharm. Scientiarum, Tom. II.*

manum, ad vsumque construendæ scientiæ idoneis in locis reponatur per Locationem: sic enim ob inopiam vocabuli nuncupamus illud instrumentum sciendi, quod & constitutionem, & vsum locorum scientificorum, siue pertinentium ad scientias, de quibus hic agitur, præscribit. Appositè igitur exponetur tale instrumentum in præfente *disput.*

QUÆSTIO PRIMA.

Quid sit Locus, & quod duplex.

Locus (de quo in præfentiarum sermo est) à Cicerone in *Topic.* ab aliisque tum Rhetoribus, tum Dialecticis definitur communiter *Argumenti sedes*, Argumentum autem hic dicunt quodvis inuentum idoneum ad faciendam fidem, siue ad assertionem propositam comprobendam, aut persuadendam.

Est autem apud Dialecticos Locus imprimis duplex, Maxima & Differentia maxima. Locus Maxima dicitur, propositio per se nota fidem aliis subministrans, quatenus vim in se continet probationis aliarum, Locus vero Differentia maxima est, receptaculum plurium maximarum. Exempli gratia. Definitio est locus Differentia maxima. Maxima autem in eo contenta (quæ & Pronunciata, & Axiomata dici etiam solent) propositiones istæ sunt. *Quidquid convenit definitum, convenit definito. Quidquid non convenit definitioni, nec definito. Cui tribuitur, aut non tribuitur definitio etiam tribuitur, aut non tribuitur definitum*, & alia huiusmodi.

Rursus Locorum, qui Differentiæ maximæ nuncupantur, duo sunt genera. Alij qui continent argumenta artificiosa; qualia dicuntur, quæ fiunt per principia intrinseca. Alij qui continent argumenta artis expertia; qualia appellantur, quæ sumuntur ab extrinseca auctoritate. Et huius quidem posterioris generis duo tantum numerantur; scilicet *Auctoritas Divina, & Auctoritas humana*. Prioris autem generis viginti recensentur à nostro Fonseca libro *septimo institutionum Dialecticæ, capite undecimo*, & ab aliis Dialecticis (tameñ alij alium numerum ponant) nempe *Definitio, Descriptio*. De quibus satis constat ex dictis *disputatione vigesima septima*. *Notatio*, quæ est definitio nominis, de qua etiam ibi. *Coniuncta*, qui sunt termini cognatæ significationis, seu denominationis, ut sapere, sapientia, sapiens. *Partes, Totalia, Cause, Effecta*; Termini quidem satis superque noti ex se. *Antecedentia, Consequentia*, quorum terminorum primus significat ea quæ necessario antecedunt rem, de quâ agitur; Secundus verò ea quæ necessario subsequuntur. *Præcurrentia, Comitantia, Subsequentia*, circumstantiæ sunt à Cicerone dictæ *Adiuncta*, quæ non necessario, sed contingenter circumstant rem de quâ tractatur; alia quidem antecedenter, alia comitanter, alia consequenter. *Similia, Maiora, Minora, Paria, Dissimilia, Opposita*; qui omnes termini sunt notissimi ex se. Et *Repugnantia*; qui terminus ea significat, quæ rei de quâ tractatus repugnant, seu convenire nequeunt.

En ad quor capitula reducunt communiter Dialectici, & Rhetores omnes locos, quos differentias

maximè appellant. De quibus subinde sigillatim agunt; docentes quomodo ex singulis eruenda sint argumenta, ad quamlibet assertionem propositionem comprobendam, & persuadendam; necnon adiungentes singulis maximas aliquas ex pluribus quæ in eis fundari, siue ab ipsis elici possent. Notant insuper hos omnes locos bifariam spectari posse. Primo, ut communes omnibus scientiis: quo pacto ex eis nihil potest depromi, quod non sit iidem ipsis scientiis commune. Secundo, ut contractos ad hanc scientiam, aut illam, siue ad materiam eius; qua ratione quod ex eis sumitur pro tali scientia alteri conuenire non potest. In quo ego illis non satis assentior; quia eiusmodi Loci, ut ex se apparet, aliud non sunt, quam termini quidam, aut transcendentes, aut valdè vniuersales; eoque iure aut omnibus, aut plerisque scientiis communes. Termini autem vniuersales non sunt iidem cum eis, qui ex se & differentiis per quas contrahuntur coalescunt, & proprii singularum scientiarum sunt. Quare non satis benè dicitur prædictos Locos sumi posse, & ut communes omnibus scientiis, & ut speciales singularum. Melius quippè diceretur præter eos, qui omnibus scientiis communes sunt, dari pro singulis alios proprios. Adde Locos communes omnibus scientiis non satis bene ad viginti terminos reuocari: Desideratur enim alij sumendi tum ex arte Lullianâ, cuius termini supra *disputatione 23. quæstione 4.* commemorati Loci etiam communes sunt, tum aliunde, ut apparebit ex dicendis. Præterea de Maximis, siue propositionibus, quæ ob suam vniuersalitatem Locorum item communium nomen merentur, angustè videntur Dialectici, atque etiam Rhetores tractasse: sunt namque longè plures, quam ab eis assignatæ, ut etiam ex dicendis constabit. Locos etiam communes argumentationum, siue in argumentationibus consistentes abs iure omiserunt. Demum de regulis vtendi singulis illis, qui in terminis recentibus consistunt, prolixè videntur tractasse, implexeque subinde in ordine ad praxim: Satiùs facturi si ad pauciores vniuersalioresque regulas cuncta reducerent, quales erunt combinationum tradendæ à nobis *disputatione vigesima nona.* Aliunde in exhibendo vsu dictorum Locorum diminutè processisse videntur; cum longè amplior esse possit, quam ut assertio proposita comprobetur. Ut etiam patebit ex dicendis.

6 Igitur, ut exactius perfectiusque exhibeam istud Locorum instrumentum, suppono locum de quo tractamus aptius, vniuersaliusque quam supra sic definiti. *Promptuarium materialium scientiarum.* Materialium, inquam, ex quibus scientiæ componuntur: cuiusmodi sunt termini, quæstiones, propositiones, & illationes, siue argumentationes. Pro his enim omnibus continendis, ac depromendis sunt loci in præsentem constituendi, vel designandi. Possunt autem huiusmodi scientiarum materiæ trifariam, quod ad rem attinet, in Locis contineri. Primo ut continetur pars in suo toto, secundo ut continetur effectus in sua causa, tertio ut continetur consequens in antecedente, ex quo inferitur. Primo modo inferiora vniuersalis in ipso vniuersali tanquam in toto Logico continentur, ut in termino vniuersali termini ipsi inferiores, & in quæstione vniuersali, quæstiones ipsi inferiores, & in propositione vniuersali propositiones ipsi inferiores, & in argumentatione vni-

uersali argumentationes ipsi inferiores. Primo item modo in quouis aggregato, siue catalogo, siue tabula aut terminorum, aut quæstionum, aut propositionum, aut argumentationum termini ipsi aut quæstiones, aut propositiones, aut argumentationes continentur tanquam in toto physico, aut metaphysico. Secundo modo continentur quæstio, & propositio in terminis, & argumentatio in propositionibus, ex quibus componuntur tanquam in quibusdam sui causis: Partes siquidem quadamtenus sunt causæ totius. Tertio modo quidquid terminat connexionem alterius, in eo censetur contineri; ut consequens in antecedente siue sit terminus, siue quæstio, siue propositio, siue argumentatio tum quod inferitur, tum quod inferit.

Quidquid ergo aliquo ex his modis (vnum cum in se sit,) plurima continet eorum, ex quibus scientiæ componuntur, id Locus venit iure appellandus; quia promptuarium quoddam est materialium scientiarum. Sic termini vniuersaliores scientiarum loci quidam earum sunt: tum quia primo ex dictis modis continent plurimos alios terminos sibi inferiores; tum quia secundo modo continent omnes propositiones, quæ ex illis, & aliis omnibus de quibus prædicatur, aut quibus subiiciuntur, coalescunt; necnon omnes quæstiones quæ ex eis, & aliis quibusvis terminis possunt compingi: tum denique, quia tertio modo continent quæcumque ipsorum terminant connexionem, eoque iure ex ipsis possunt inferri. Similiter propositiones vniuersaliores scientiarum loci quidam earum sunt; tum quia plurimas minus vniuersales continent sub se primo modo; tum quia secundo continent omnes argumentationes, quas possunt componere: tum quia tertio continent cæteras, cum quibus connectuntur. Argumentationes itidem scientiarum loci quidam earum sunt ob similes continentias, quas habent tum minus vniuersales quas sub se habent; tum complexarum, quas possunt componere; tum cæterarum seu argumentationum, seu propositionum, quas inferunt. Sunt præterea Loci scientiarum catalogi omnes terminorum, propositionum, & argumentationum; vt potest tota quædam ex eis composita; maximè si sint ita ordinati, ut facile ex eis depromi possint pro construendis scientiis, quæ in eis continentur tum immediate, tum mediâtè.

Hinc loci primo in locos terminorum, & locos propositionum, & locos argumentationum diuidi possunt. Rursusque quilibet horum trium generum in simplices; quales sunt singuli termini, singulæ propositiones, & singulæ argumentationes vniuersaliores scientiarum; & compositos, quales sunt catalogi ex terminis, ex propositionibus, ex argumentationibusque confecti.

Secundò, Locorum alij sunt communes omnibus scientiis; termini scilicet, propositiones, & argumentationes ob summam suam vniuersalitatem, materiam communem omnibus scientiis continentes, catalogique ex eisdem facti; Alij sunt speciales singularum scientiarum; termini scilicet propositiones, & argumentationes intra earum vnamquamque vniuersaliores, vna cum catalogis compositis ex eisdem, aut etiam ex aliis ad tales scientias pertinentibus. Quocirca alij sunt Loci Dialectici, siue logici; alij Geometrici, alij Arithmetici, alij Medici &c.

Etenim

Etenim loci Dialectici, siue Logici sunt. Sim-
plices quidem terminorum Terminus, Propositio,
Argumentatio, Definitio, Diuisio, Vniuersale,
Genus, Species, Differentia, Oppositio, Subalter-
natio, Conuersio propositionum, & cæteri huius-
modi. Compositi vero terminorum Catalogi, qui
ex eisdem effici possunt: necnon categoriæ, & sche-
mata, quæ ex singulorum diuisione resultant, iux-
ta dicenda postmodum. Loci autem simplices pro-
positionum sunt omnes Maximæ siue vniuersales
propositiones aut per se notæ, aut demonstratæ,
quas circa singulos commemoratos terminos pro-
nuntiat Logica; vt circa definitionem, diuisionem,
oppositionem, conuersionem propositionum &c. Compositi vero propositionum catalogi,
qui ex dictis Maximis fieri possunt, necnon tabu-
læ quæ omnium propositionum oppositiones, sub-
alternationes, seu connexiones, conuersionesque
ostendunt, atque determinant; quales nos de-
dimus *supra disp. 19.* Et cæteræ huiusmodi. De-
nique Loci logici simplices argumentationum sunt
singuli modi, siue formæ syllogismorum, enthymematum,
aliarumque argumentationum, quos nos
supra disp. 20. tradidimus; vt in *Barbara*, in *Cel-
sarent* &c. Compositi vero argumentationum om-
nes modorum tabulæ traditæ *ibidem*, & aliæ eius-
modi.

11 Loci Geometrici sunt simplices quidam termi-
norum, Longitudo, Latitudo, Soliditas, Aequalitas,
Inæqualitas, Maioritas, Minoritas, Proportio, Pro-
portionalitas, Inscriptio, Circumscriptio, & alij huius-
modi: Compositi vero, terminorum Catalogi,
qui ex his & aliis confici possunt, schemataque
resultantia ex diuisione eorum: Loci autem simplices
propositionum sunt Axiomata, & omnes vni-
uersaliores propositiones demonstratæ; inter quas
recenseri possunt omnes fermæ, quas tradit Euclides
in libris elementorum. Potissimè verò omnium
dicuntur loci apud Geometras illæ lineæ per quas,
ob vniuersalissimam aliquam proprietatem, quam
demonstratam habent, infinita problemata veniunt
demonstratiuè solvenda. exempli gratia, linea cur-
ua semicirculi locus est omnium triangulorum,
quæ super diametrum fieri possunt, habentium an-
gulum rectum oppositum basi: quia in omnibus
triangulis habentibus pro basi diametrum circuli,
terminatis ad vnum punctum circumferentiæ, an-
gulus oppositus basi necessario est rectus, vt de-
monstrat Euclid. lib. 3. *elementorum proposit. 31.*
Similiter perpendicularis bifariam diuidens lineam
datam, & sine fine extensa locus est omnium iso-
scelium triangulorum, quæ super datam diui-
sam vt super basim fieri possunt. Parallela etiam
lineæ locus sunt omnium triangulorum æqua-
lium, quæ super eandem, aut super æquales bases
inter ipsas parallelas fieri possunt ad eandem ter-
minati &c. Quod quidem genus locorum eximij,
& admirabilis vsus est in Geometria, adeo vt, qui
eis aggregandis in vltimque trahendis principio in-
cubuerit, breuissimè ex discipulo euadat magister
eximius, longè antecellens cæteros, quos latec
hoc locorum compendium mirabile, ex quibus
apud Pap. Alexand. alij dicuntur plani, vt linea
circularis, & recta; alij solidi, vt sectiones conicæ;
alij lineares, vt cæteræ lineæ curuæ. Loci deni-
que argumentationum Geometrici simplices, &
compositi argumentationes vniuersaliores Geo-
metricæ sunt simplices, & earum catalogi.

12 Loci autem Metaphysici, proprii eius partis
vniuersalioris metaphysicæ, quam dicimus Philo-

sophiam primam sunt simplices quidem terminorum
Essentia, Bonitas, Vnitatis, Distinctio, Poten-
tia, Quantitas, Totum, Oppositio, Connexio, causâ,
& alij huiusmodi. Compositi vero horum, alio-
rumque Catalogi, categoriæ, & schemata. Loci
autem propositionum simplices sunt principia, &
aliæ propositiones præsertim euidenter, quæ ex præ-
dictis vniuersalissimis terminis componi possunt
quales sunt exhibitæ à nobis *disp. 8. quæst. 5. &
disp. 9. quæst. 5. & disp. 10. quæst. 5. in quibusque ex se-
quentibus disputationibus*: & aliæ huiusmodi: ex
quibus coalescentes Catalogi compositi Loci pro-
positionum sunt. Denique Loci argumentationum
simplices, & compositi argumentationes sunt sim-
plices ex eisdem terminis oriundæ, & earum Ca-
talogi. Pariterque de locis specialibus cæterarum
singularum scientiarum censendum est.

Est tamen adnotandum primò, Locos proprios Lo-
gicæ eatenus esse communes omnibus scientiis,
quatenus Logica vniuersalitate quadam reflexa om-
nium scientiarum vniuersalissima est, vt potè quæ
de omnibus obiectis per omnes scientias scibili-
bus formaliter prout scilibilibus, seu potius prout
conceptibilibus ab intellectu nostro agit, vt tetigi
in præfatione huius operis. Atque ita omnium obie-
ctorum à nobis conceptibilium prout talium in-
dagat passiones, quæ vel in easdem nostrarum in-
tellectionum recidunt, vel cerrè per eas ad breuem
sphærâ Logicæ contrahuntur. Quocirca huiusmo-
di Locorum logicorum vniuersalitas quasi reflexa ad
cæteras omnes scientias, ad quas extenditur, promo-
uendas minus apta est quam vniuersalitas directa Lo-
corum metaphysicorum ad Philosophiam primam
spectantium. Qui quidem ita Philosophiæ primæ
sunt proprii, vt cæteris omnibus metaphysicis
scientiis, bonaque ex parte etiam physicis, vt potè
illi subalternatis communes sunt. Obiecta quippè
Philosophiæ primæ ob summam vniuersalitatem
eamque directam, quam habent ad omnia fermè ob-
iecta aliarum omnium scientiarum tanquam ad in-
feriora sua, quibus conueniunt, extenduntur, quo
fit, vt & veritates illorum in his omnibus reperian-
tur, & horum veritates specialiores per communes
illorum, quas in se continent, innotescant. Qua-
re vsus eiusmodi locorum Philosophiæ primæ,
traductioque eorum ad omnes scientias ipsi sub-
alternatas eximij sanè momenti est, ad eas omnes
promouendas, & illustrandas, maxime cum noti-
tia ex talibus locis deriuata eo euidentior sit, quo
illi sunt vniuersaliores.

Secundo adnotandum est: Locos terminorum
compositos bifariam posse, imò, & debere confici,
siue constitui atque describi. Primò, per modum
catalogi complectentis terminos vniuersaliores
vniuersaliorumque scientiæ inter se non subordinatos,
idque, vel ordine alphabetico (vt expediet, si
fuerint multi) vel sine illo. Secundo, per modum
categoriæ, aut schematis complectentis omnes
terminos vnicuique ex vniuersalioribus subordi-
natos, eos videlicet, in quos ille tum immediatè,
tum mediatè diuisibilis est. Differunt autem inter
se categoria, & schema, quod categoria solum fit
per diuisiones generum in suas species, aut diffe-
rentias, & specierum infimarum in sua indiuidua,
incipiendo ab vniuersaliore genere, & procedendo
per intermedia vsque ad infimas species, & ea-
rum indiuidua. At verò schema cæteras insuper
omnes diuisiones amplecti potest, per quas termi-
nus vniuersalior, qui assumitur diuidendus tum
immediatè, tum mediatè diuisibilis est, siue illæ
sunt

sint, aut generis, aut speciei, aut differentiae, aut anonymi, aut mixti prædicabilis in sua inferiora; siue sint aut accidentis in subiecta, aut subiecti in accidentia, aut accidentis in accidentia; siue sint rotius, aut Physici, aut Metaphysici in suas partes, iuxta dicta de huiusmodi diuisionibus *disput. 26. quest. 1.* Ex quo patet omnes diuisiones, diuisa, & membra diuidentia, quæ categoria continet, in schemate contineri simul cum aliis. Ac proinde schema omnes categoriarum utilitates, & insuper alijs secum adferre. Quare categoriis prætermisissis satius erit compendij causa solis schematibus uti. Tametsi Aristotel. in Logica categorias decem generum vniuersaliorum posuerit, pro exemplo scilicet, ni fallor, huiusmodi locorum, & pro materia communi omnibus scientiis. Vti nos ampliora schemata ponemus *questione sequente.*

¹⁵ Tercio adnotandum est, locos propositionum compositos per modum catalogi debere fieri. Schemata enim nec possunt facile propositionibus accommodari, nec sunt necessaria pro illis, suppositis schematibus terminorum, ex quibus illæ componuntur, & ratione quorum dumtaxat sunt illæ, quod ad rem attinet, in alias diuisibiles in se aliquatenus contentas titulo etiam terminorum. Oportebit autem distinctionis gratia tum propositiones per se notas separatim à notis per aliud describere, tum utrarumque catalogos in varias partes diuidere, præfixis singulis suis titulis penes varietatem, diuersitatemque materiarum, ad quas illæ pertinent, seu reduci possunt, etiam intra latitudinem vniuersaliusque scientiæ. Debent autem in hisce catalogis vniuersaliores imprimis, & selectiores propositiones poni, & quæ in singulis materiis euidentiores, siue certiores fuerint; eatenus interim à ponendis cæteris abstinendo, quatenus opus fuerit, ne catalogi tantum crescant, ut nequeant facile ad vsum, pro quo fiunt, percurrere.

¹⁶ Denique loci argumentationum compositi per modum itidem catalogi sunt faciendi: tametsi hi in specialioribus materiis parum sint necessarij, aut viles, suppositis locis compositis terminorum, atque propositionum. Hinc certe argumentorum catalogus, ne memoria excidant, describi poterit; quando ea omnia ad aliquam propositionem variè demonstrandam, seu comprobendam fuerint necessaria, aut utilia. Dixi in specialioribus materiis: quia modorum, siue formarum vniuersalium arguendi (quales traduntur in Logica, & nos tradimus in hoc opere *disputat. 20.*) catalogi semper, ut valde proficui præmanibus habendi sunt ad vsum.

QVÆSTIO II.

Qualiter sint loci constituendi parandi, & trahendi in vsum in ordine ad scientiam.

¹⁷ Suppositis omnibus dictis *quæst. præcedent.* iam in præfenti noto primo, instrumentum Locationis, quod locos constituit, & parat, ad vsumque trahit, & accommodat, eximij sane momenti esse ad omnes scientias humanas in infinitum augendas, promouendas, & illustrandas. Sunt

quippe loci, quasi altissimi fontes, vnde intellectus humanus per instrumentum combinationis nouas quotidie veritates potest facile haurire, quin vnquam possint illi exauriri.

Noto secundo, Locos simplices terminorum ¹⁸ (à quibus semper est inchoandum) ex materia per observationem aggregata confici, seu constitui per instrumentum compositionis. Cum enim sint termini quidam vniuersales, atque adeo tota quædam Logica per compositionem ex partibus, ex quibus constant, quæ ratione ex illis constant effici debent. Quare regulæ compositionis datæ *disputatione vigesima quinta*, ad tota Logica componenda pro hisce locis conficiendis regulæ sunt. Itaque ad construendos illos regulæ illæ adhibendæ sunt.

Noto tertio, quòd sunt isti Loci vniuersaliores, ¹⁹ ed esse vtiliores, atque ita omnium vtilissimos esse qui sunt communes omnibus scientiis. Dicuntur autem communes omnibus scientiis, qui vel totam materiam, vel aliquam saltem partem materiæ singularum scientiarum sua amplitudine complectuntur. Quales sunt loci Logicæ, & Philosophiæ primæ; tametsi diuerso modo, ut iam *questione prima*, notauimus. Qui tamen inter se comparati non aequalis amplitudinis, siue vniuersalitatis sunt, ut constat. In singulis etiam scientiis loci proprii vniuersaliusque eo vtiliores sunt, quòd vniuersaliores.

Noto quarto, duo me in hac Arte promiore ²⁰ eius vtilitate prætere. Nempe, & formam sciendi vniuersalem, communemque omnibus scientiis tradere, & materiam etiam communem omnibus scientiis exhibere, circa quam singulæ earum imprimis exerceant ipsam formam, antequam ad eam exercendam in propriis materiis accedant, idque iuxta regulas eam exercendi traditas ab hac ipsa Arte circa materiam communem; quæ subinde pro exemplo pariter deferretur; ut sciatur, quo pacto circa cæteras materias specialiores singularum scientiarum eadem ipsa forma exercenda sit. Huiusmodi autem materia communis omnibus scientiis in locis communibus eisdem posita est. Et quidem hæc eadem fuit, aut esse debuit intentio Raymundi Lullij in sua Arte, Aristot. in suis Categorijs, eiusdemque & omnium Rhetorum in Topicis, dum quosdam communissimos terminos tanquam quosdam locos communes ab omnibus scientiis adeundos, atque versandos exhibuerunt: nimirum & materiam præbere, ex qua omnes scientiæ per formam ab eisdem præscriptam, siue suppositam combinationis, comparationisque ad suam fabricam multa desumerent; & exemplum suppeditare ad eandem formam pariter exercendam in propriis, ac specialioribus materiis singularum. Porro numerus locorum communium terminorum ad fines prædictos assumendus arbitrariorum est. Ob id Auctores commemorati circa illum variantur. Quare & nos inspectis omnibus eum numerum eorumque terminorum assumendum censuimus, qui magis idoneus, & aptus ad propositum visus est.

Itaque reiectis locis communibus Logicis, ²¹ qui minus idonei sunt ad intentum, ut *supra numero decimo tertio*, tetigimus, omisso etiam loco communi Auctoritatis, quòd cuique obuius, & rebus extrinsecus est, viginti terminos selegimus ex Philosophia prima pro locis communibus

munibus in hac Arte, iuxta dicta, exhibendis; qui aptiores ad intentum vniuersalitate, amplitudineque quam cæteri, qui assumi possent, ad omnium humanarum scientiarum materias exten-

di, easque tangere, & quodammodo continere, seu complecti videntur. Hi autem sunt, quos sequens catalogus tanquam quidam locus compositus ex ipsis continet.

CATALOGVS LOCORVM

Communium Terminorum.

A — Essentia.
B — Bonitas.
C — Vnitas.
D — Existentia.
E — Distinctio.
F — Potentia.
G — Quantitas.
H — Totum.
I — Oppositio.
K — Connexio.

L — Similitudo.
M — Causa.
N — Cognitio.
O — Exigentia.
P — Appetitus.
Q — Ordo.
R — Vbi.
S — Quando.
T — Quomodo.
V — Cum quo.

Designo autem singulos terminos suis litteris; vt facilius possint mediis illis in tabulas postea combinationum induci; sub regulasque earum cadere.

vtque facilius ij memorie mandati, in eaque retineri possint. Aliiter sic sub formâ quasi quorundam versuum describi poterunt.

Essentia,	Bonitas,	Vnitas,	Existentia,	Distinctio.
Potentia,	Quantitas,	Totum,	Oppositio,	Connexio.
Similitudo,	Causa,	Cognitio,	Exigentia,	Appetitus.
Ordo,	Vbi,	Quando,	Quomodo,	Cum quo.

Quid autem significet, quidve sit ex conceptu suo vnusquisque horum terminorum, tum ex se satis notum est, tum ex singulorum schematibus mox subiungendis amplius notescet.

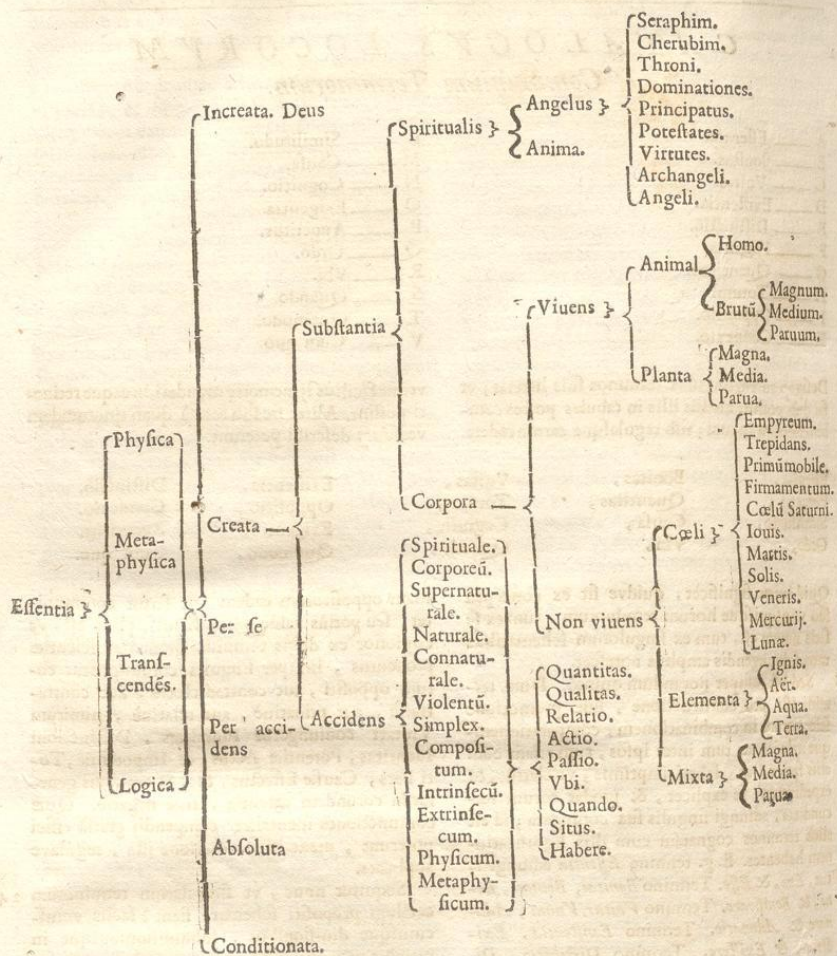
23 Sed est insuper notandum quintò. Dum termini isti pro constructione, siue promotione scientiarum in combinationem, comparisonemque inducantur tum inter ipsos, tum etiam cum aliis faciendam, deberi imprimis, vt clarius, & expeditius se se explicet, & prodar eorum fecunditas, adiungi singulis sua coniugata; id est alios terminos cognatam cum illis significationem habentes. E. g. termino *Essentia* adiunguntur, *Ens*, & *Esse*. Terminò *Bonitas*, *Bonum*, *Be-ne*, & *Bonificare*. Terminò *Vnitas*, *Vnum*; *Adunare* & *Adunatio*. Terminò *Existentia*, *Existens*, & *Existere*. Terminò *Distinctio*, *Distinctum*, *Distincte* & *Distinctui*, siue *Distinctuere*: & cæteris omnibus similiter, & quo-

niam oppositorum eadem, vt fertur communiter, seu potius valde adsimilis disciplina est, vt copiosior ex dictis terminis proueniat scientiæ prouentus, insuper singulis coniunguntur eorum oppositi, aut contradictoriè, aut contrariè, aut priuatiue, aut relatiue, nimirum Vnitati coniunguntur Pluralitas, Distinctioni Identitas, Potentiæ Actus, & Impotentia, Toti Pars, Causæ Effectus, &c. & omnibus generatim eorundem carentia, siue negatio. Quæ coniunctiones mentaliter compendij gratiâ effici poterunt; mentaliter notatione ista, regulare applicata.

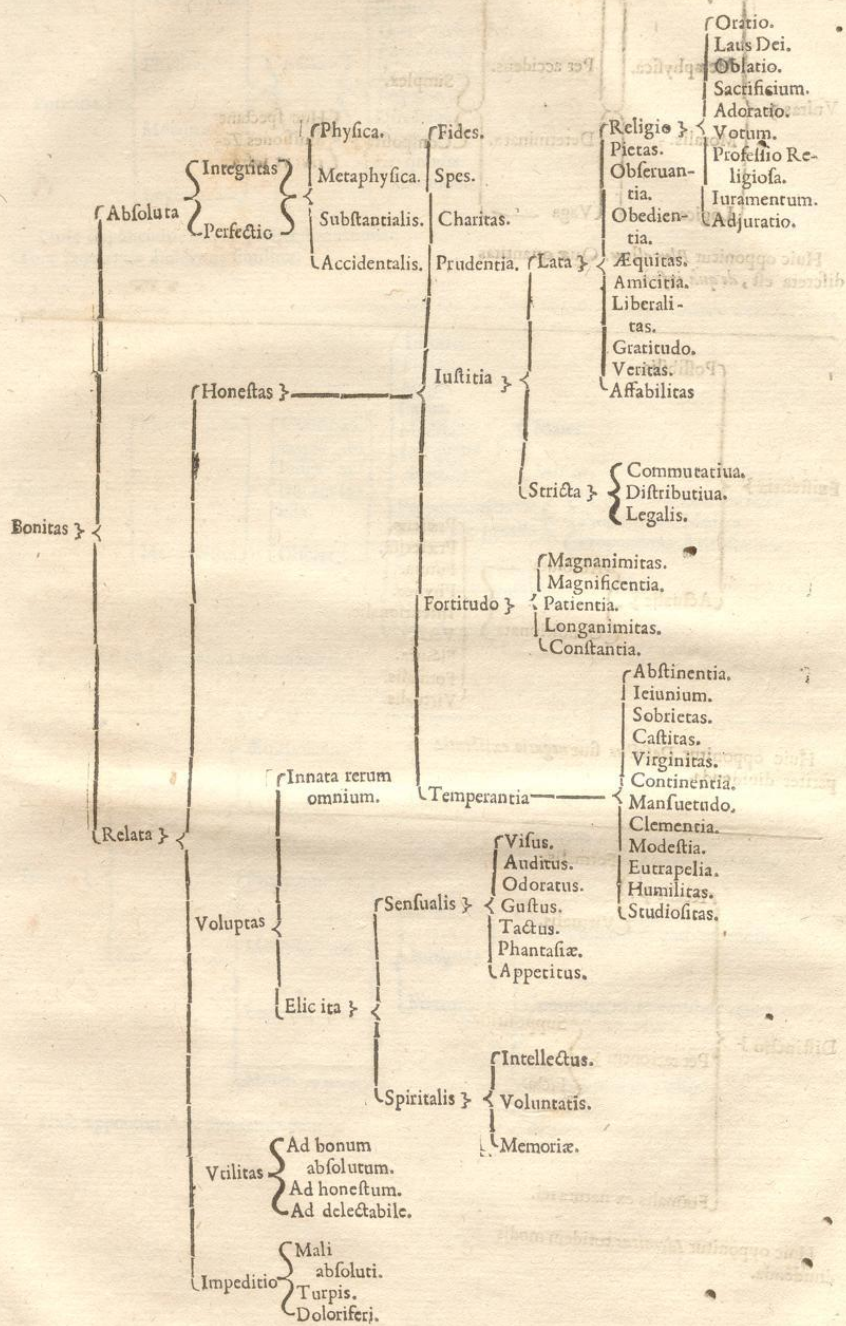
Sequitur nunc, vt singularum terminorum 24 catalogi propositi schemata fiant, factis vnus-cuiusque diuisionibus, subdiuisionibusque in membra præcipua, quæ per vsum instrumenti, seu regularum diuidendi *disp.* 26. præscriptum facillè fient in istum modum.

SCHEMATA

*SCHEMATA SINGVLORVM LOCORVM
communium terminorum præcedentis Catalogi.*

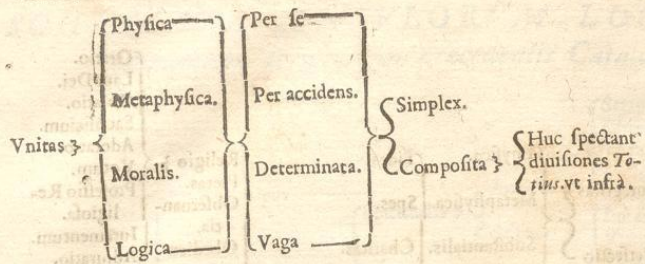

Huic (quā ponimus esse possibilem)
Chimera tot fere modis diuidenda oppo-
nenda est: quæ est essentia impossibilis.

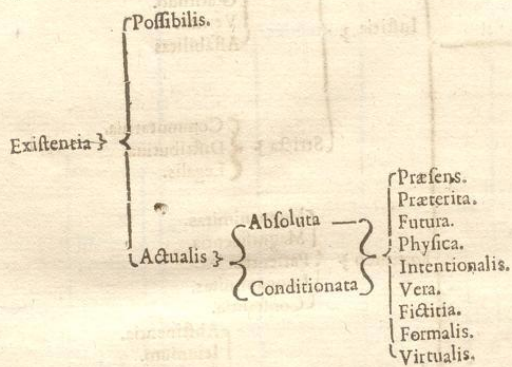

Malitia opposita tot ferè modis diuidenda venit.

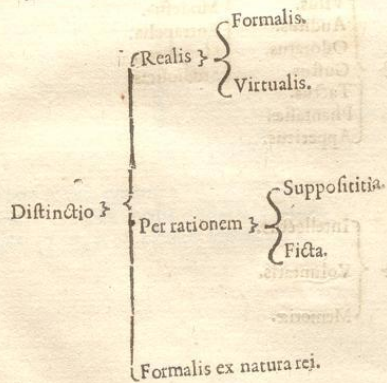
Vnitas

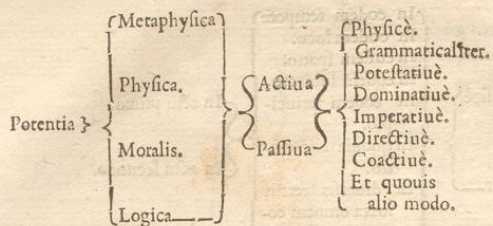
Huic opponitur *Pluralitas*. Quæ quantitas
discreta est, de qua infra.

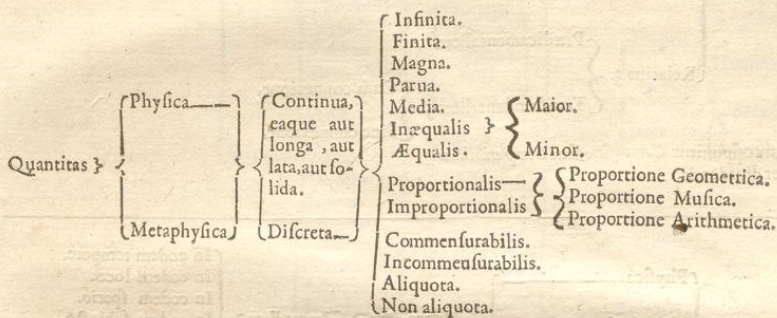
Huic opponitur *Defectus* siue *negatio existentie*
pariter diuidentia.

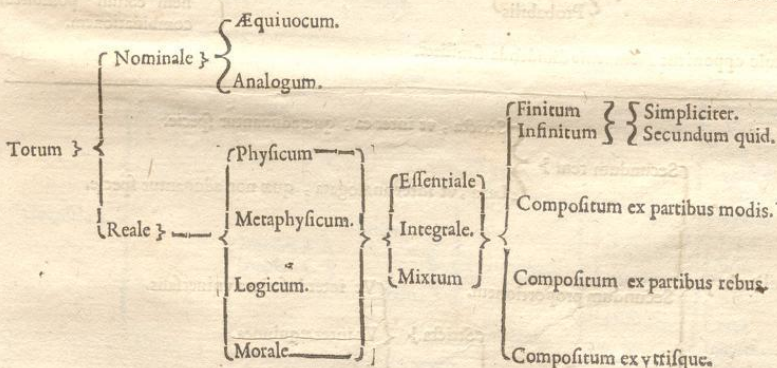
Huic opponitur *Idemitas* totidem modis
diuidentia.

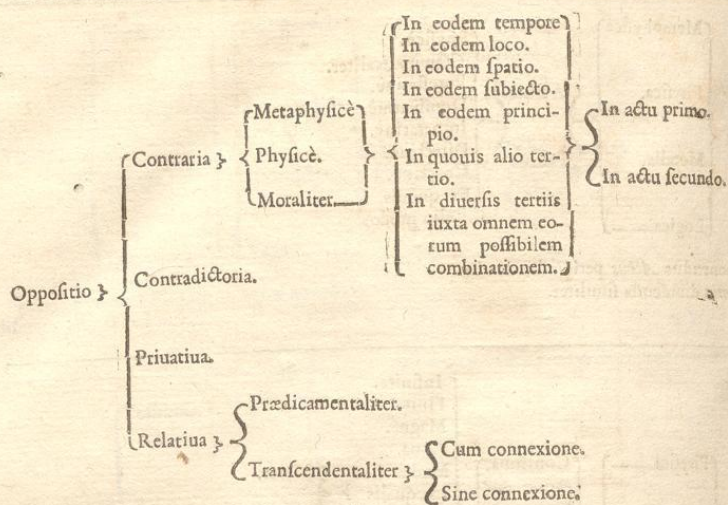
Huic opponendus *Actus* pariter diuidendus.
Tum *Impotentia* diuidenda similiter.

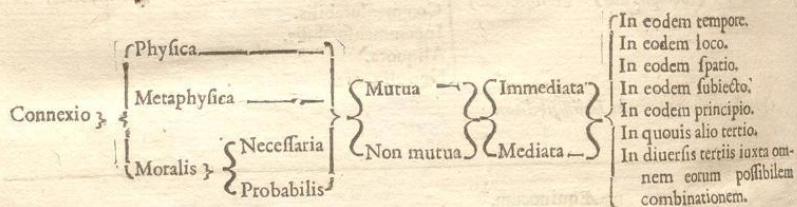
Quantitati est opponenda *Indiuisibilitas*.

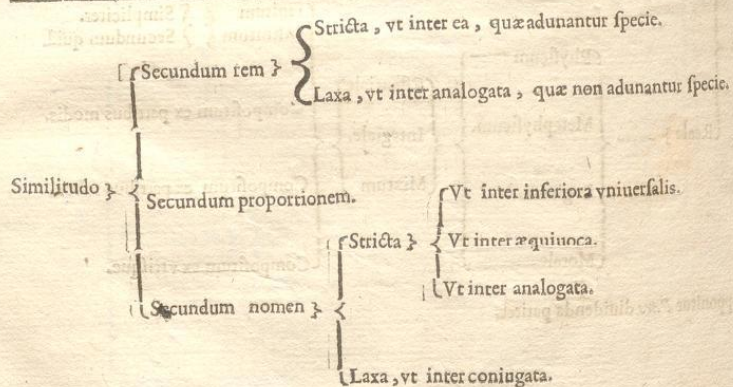
Huic opponitur *Pars* diuidenda pariter.

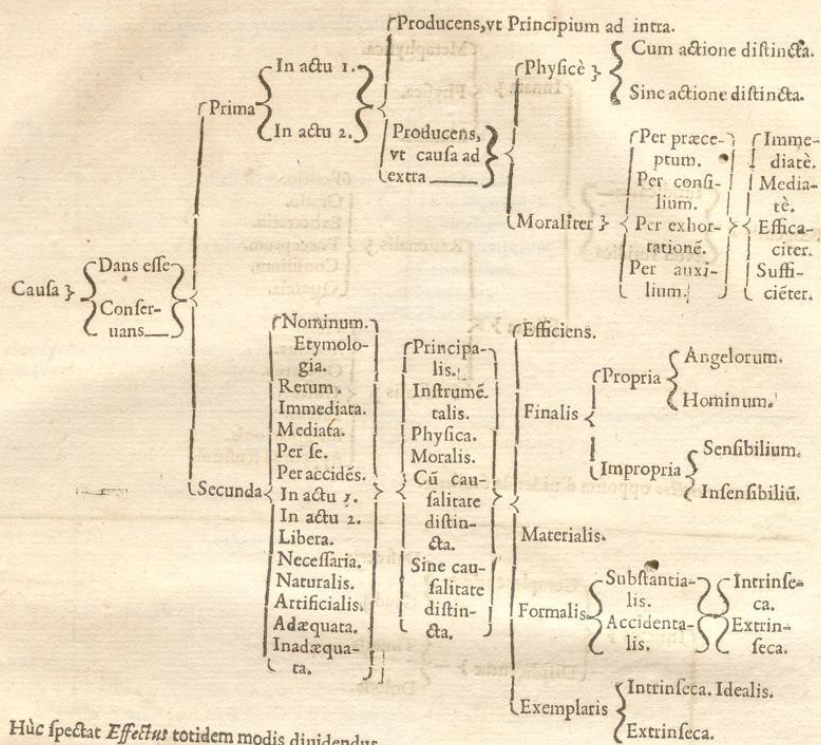
Huic opponitur *Compositio*, siue *Compatibilitas* pariter diuidenda.

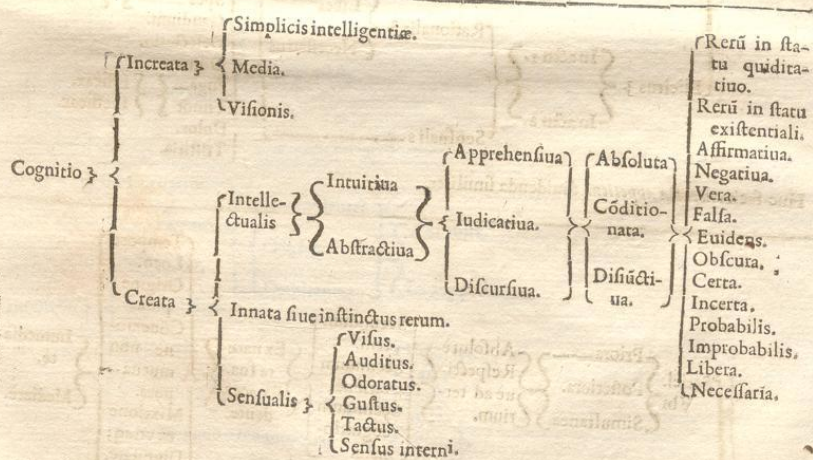
Huic opponitur *Inconnexio* diuidenda similiter.

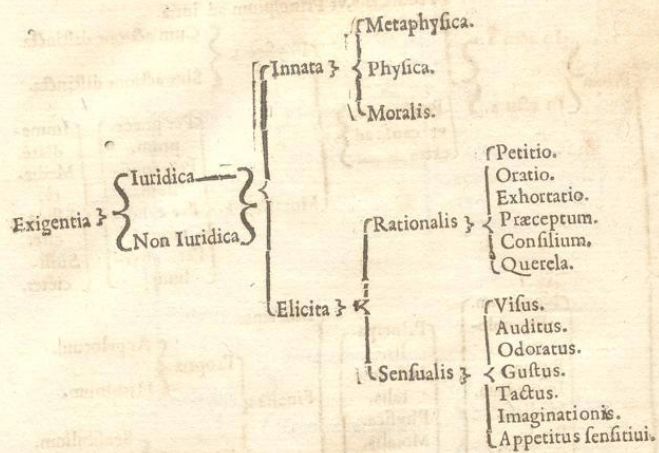
Dissimilitudo opposita pariter diuidenda. Quod quæuis differentia spectat.

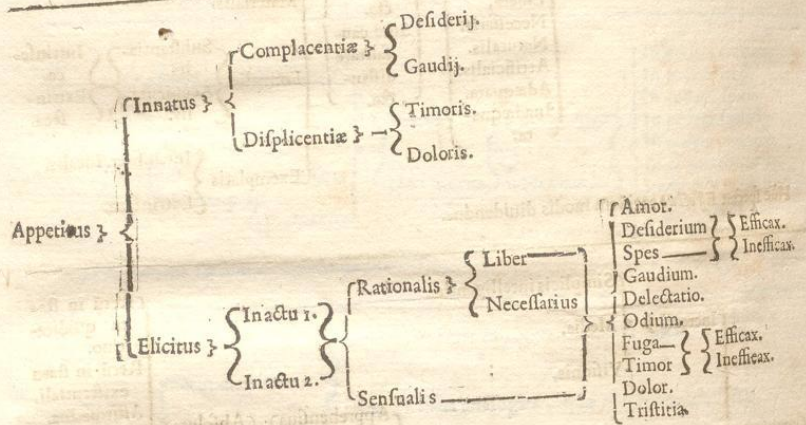
Huc spectat *Effectus* totidem modis diuidendus.

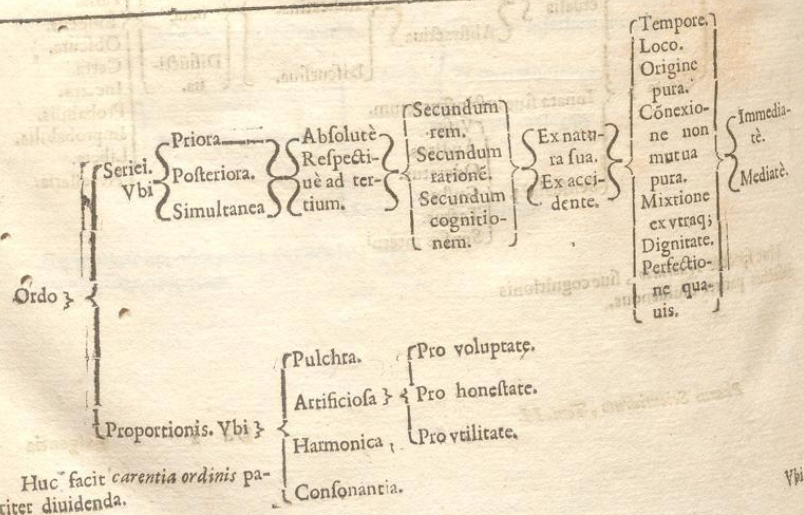
Huc spectat *Ignoratio*, siue cognitionis defectus pariter diuidendus.

Huc facit reiectio opposita diuidenda similiter.

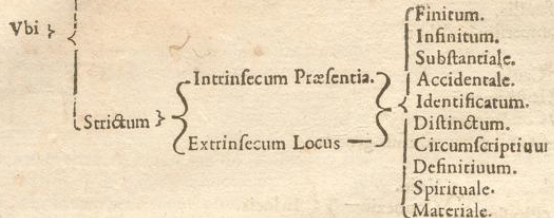

Huc facit carentia appetitus diuidenda similiter.

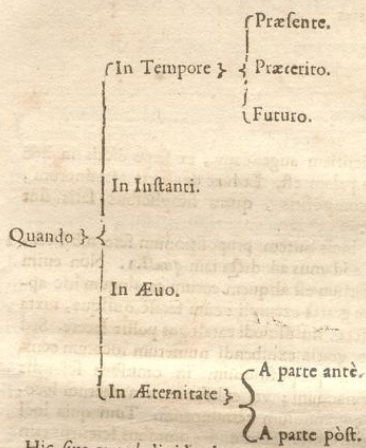

Huc facit carentia ordinis pa-
titer diuidenda.

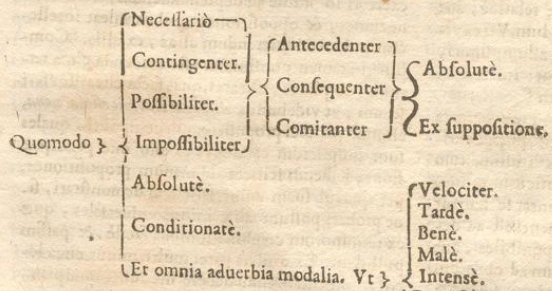
Latum. In quo quoquomodo aliquid esse dicitur.

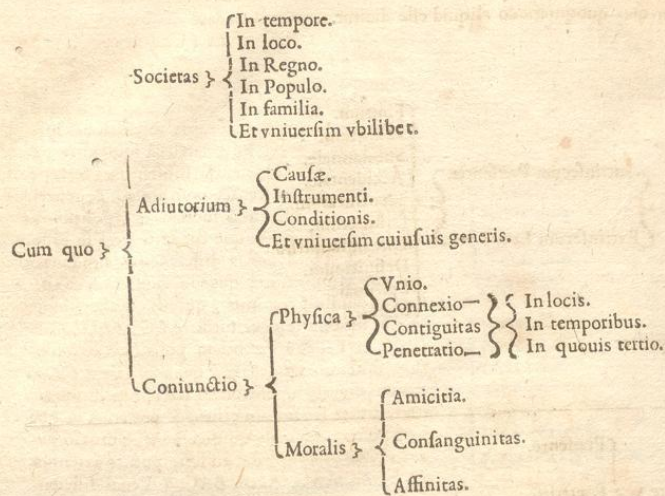
Huc spectat sine vbi pariter diuidendum.

Hic sine quando diuidendum similiter.

Huc spectat sine modo pariter diuidendum.

Huic opponitur *sine aliquo* similiter diuidendum.

26 Circa quæ Schemata primum est aduertendum, series diuisionum in illis non vsque ad vltima membra diuisi, sed vsque ad ea tantum fieri, quæ ob vniuersalitem, quam retinent, nomen adhuc merentur locorum, qui magno cum fructu in combinationem comparationemque trahi possint; interimque vitatur prolixitas, caueturque ne terminorum multitudo ipsi combinationi obstaculo sit. Deinde est aduertendum, terminos oppositos diuisis, aut contrariè, aut relatiuè, aut contradictoriè, qui pariter diuisibiles esse adnotantur, bifariam diuidi posse, saltem mentaliter; vt eorum pariter membra trahantur in combinationem. Primo faciendo ex illis eorumque membris similia schemata. Secundo; (quod facilius est, & ferme in idem recidit) iungendo singulis membris factorum iam schematum, terminos ipsis speciatim oppositos, aut contrariè, aut relatiuè, aut contradictoriè. Præterea est aduertendum. Vt ex viginti terminis communibus, quos assumpsimus, viginti Schemata proposita facta sunt: ita ex omnibus terminis propriis singularum scientiarum, præsertim vniuersalioribus sua quoque schemata debere fieri ab earum studiosis. Sunt quippe eiusmodi schemata in omnibus scientiis vtilissima: tum quia hab vnum velut obtutum coniungunt omnes scientiæ terminos cum ea, quam inter se habent subordinationem; quod magni momenti est ad deprehendendas veritates ex eis componibiles, aut priundas. Tum quia vnicum etiam ad obtutum dant definitos, & explicatos terminos scientiæ per eorum membra diuidentia; quod magni etiam interest ad eorum essentias atque passiones percalendas. Tum quia promptè notificant quibus communes sint veritates de terminis diuisis scientiæ. Quo fit, vt per earum extensionem, seu multiplicationem promptissimè scientiam adaugeant. Tum denique, quia terminorum convenientias, & differentias, similitudinesque strictas, & analogicas, atque etiam dissimilitudines in quouis gradu; necnon oppositiones, & connexiones facile produnt, & ostendunt. Quod quantum possit

ad scientiam augendam, ex sæpe dictis in hoc opere palam est. Et hæc de locis terminorum, tam compositis, quam simplicibus satis sint dicta.

De locis autem propositionum fere nihil est, 17 quod addamus ad dicta iam *quæst.* 1. Non enim necessarium est aliquem eorum catalogum hic apponere gratiæ exempli: cum facile quisque, iuxta ibi dicta, huiusmodi catalogos possit facere. Sed neque gratia exhibendi numerum locorum communium propositionum in omnibus scientiis combinandum; vt exhibuimus numerum locorum communium terminorum. Tum quia loci propositionum communes omnibus scientiis tam multi sunt, tamque diuersi, vt commode ad numerum breuem reduci nequeant; tum etiam: quia licet circa propositiones etiam debeat combinatio exerceri in ordine ad deprehendendas earum connexiones, & oppositiones quibus valeat intellectus inducti ad inferendum alias, ex aliis. Combinatio tamen potissimum est exercenda circa terminos ob plures utilitates, quas facta circa illos fecerunt; vt videbimus *disputat.* ione *vigesima nona*, aliundeque loci propositionum compositi, quales sunt simplicium catalogi, ex alio fine præcipue fiunt; habendi scilicet ad manum propositiones, per quas ob suam vniuersalitem demonstrati, siue probati possunt aliæ minus vniuersales, quæ ex terminorum combinationibus facile, & passim pullulant. Ex quibus patet multo minus circa locos argumentationum debere hic adici quidpiam, præter dicta *quæst.* 1.